

Антология на Бургаската проза

1

Бор
ка
ка
Осиява в дъждя члвти
Звона му без
Студий чана му
Новият му туман
Зит му узраба
Вече: "На вон
ка Зок

АНТОЛОГИЯ НА БУРГАСКАТА ПРОЗА

ТОМ ПЪРВИ

Издательство Libra Scorpe

© АНТОЛОГИЯ НА БУРГАСКАТА ПРОЗА. Том първи
© Съставители и редактори: Росен Друмев, Иван Сухиванов

Българска, първо издание
ISBN 978-954-471-198-6
Издателство ЛИБРА СКОРП
Бургас, 2013

Това е откъс от книгата.

**Цялата книга може да намерите в
Библио.бг**

www.biblio.bg

Антология на Бургаската проза

ТОМ ПЪРВИ

**Книгата се издава с финансовата подкрепа
на Община Бургас**

Иван Вазов

(1850-1921)

По вълните на Черно море

Моторната лодка се отдели от кея на пристанището и запори мътнозелените вълни. Бързо тя се движеше навътре, полукръгът голи хълмове, що забикаляха широкия Бургаски залив, на всеки миг изменяваше очертанията си, разтваряше се, бягаше. Морето ставаше вълшебно хубаво, трептящо от разноцветното озарение на лучите на пролетното слънце. Няколко платноходи и рибарски лодки и един италиански параход оживяваха със своите силуети пристанището. Бургас, като се отдалечаваше зад нас, добиваше спретнат и красив вид с белите си здания, обърнати към морето. Той галеше взора със своята картинност.

Белокрилите чайки с неподвижни крила летяха над нас и диво крещяха. Приятен ветрец ни прохлаждаше и развяваше трицветното знаме на катера и воалите по шапките на дамите, седящи на задния му край. Лекото вълнение на морето, вместо прилошаване, каквото винаги се е случвало с мене при морско пътуване, докарваше, напротив, здрава наслада и ние с удоволствие впивахме поглед в снежнобелите шумящи край лодката талази!

Колко е хубаво тука Черното море, колко е величествено! Рядко български поет го е възпял! Нашата поезия бяга от природата. За щастие, живописците ни по го любят. Ето например сега гледам на стената в кабинета си един прелестен черноморски пейзаж от Алексиева. Никоя друга картина не ме тъй заграбва и понася духа ми в чаровните области по безкрайното и тайнственото.

Надясно едно островче, което се слива почти с брега. (То и друго край Созопол са единствените острови на Черно море.) Това

островче е Света Анастасия. Княз Фердинанд попросил някога бургаската община да му го отстъпи, за да съгради там морски дворец по подобие на Баромайския замък в езеро Лаго Маджоре. Общината, която тогава имала за кмет грък, отказала. И сега островчето пустее с полупорутения манастир.

Наляво от нас се точи прекрасният дълги вълнолом, а зад него, далеко на един кът в морето, се белеят новите сгради на опожарения Анхиало. Още по-далеч се мерзелее на полуострова си Месемврия, чийто прелестен плаж и отсъствие на комари привлича лятно време безброй гости. Един бъдещ наш Трувил или Биариц.

Морето ставаше по-широко, по-могъщо, по-вълшебно. Белиите гриви на талазите, които Омир сравнява с морски овци, шареха набърченото водно равнище. Сè по-често сърдити талази налитаха лодката, блъскаха се в звучните ѝ ребра и ни заливаха със студени пръски. Нататък безкрайният шир се губи някъде в кръгозора и се слива с него. Пошурило ято чайки ни следят със своите кресливи викове, като че се сърдят, гдето нагазваме в царство, което е тяхно. Ето една переста, белопенна гневна вълна с шум ни оплисква цели. Това значеше, че и морето зе да се сърди на гостите си. Тогава катерът се запъти към вълнолома, за да ни пренесе там. Това извърши той чрез малка като черупка и премежлива варка.

На самия край на вълнолома е хубавият фар. На източната му стена е залепен голям бронзов релеф на царя Фердинанда. Той гледа гордо в хоризонта... Какви тежки мисли свиват сърцето!... Връщаме се по вълнолома в Бургас. Страшно се бият разсвирилите талази в зида. Техните бели върхове, в които се образува дъга, префърлят се през нас, бухтят, реват. Тук морето сякаш е живо чудовище, безсмислено и тайнствено в яростта си. Има някаква дива поезия в тоя шум, в тоя грохот, в тоя гняв. Иска ти се да разбереш какво иска да каже. Но неговият език е непонятен за нас. Слънцето вече се бе натъкнало на една от мачтите на италианския параход, когато изминахме дългия вълнолом. Морето пак широко, зелено, заляно с ослепителната светлина на залеза, се бърчеше безгласно в чудната рамка на хълмовете си.

Тая разходка дължахме на любезността на пристанищния капитан г. Попов.

1921 г.

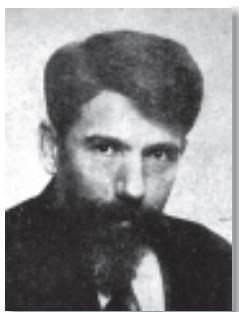
Текстът на Иван Вазов е въвеждащ в Антологията на бургаската проза. Логично, ако се има предвид и принципът на съставителство на тази антология. Принципът определи и нейният пространен обем: първо защото обхваща голям период от време; второ: събирайки разказите, бяхме ентузиазирани от факта, че в процеса на работа се оказа, че "бургаската" проза, общо взето, е незаслужено пренебрегвана за сметка на поезията. Така че появата на тази антология дори е позакъсняла, според известни литературни критици — за да попълни тази липса на памет в националната ни литературна история. Попадането в тази представителна антология става основно по две причини: биографична свързаност на авторите с града и признак е отпечатъкът от впечатления, които градът е оставил в творчеството на съответния автор. Авторите са наредени хронологично спрямо датата им на раждане, което обаче не е чисто формално като подредба, тъй като иззад хронологията наднича самата българска история... Почерците са най-разнообразни, както и жанровете. Не се ограничихме единствено до късия разказ, но сме включили и откъси от повести, романи и краеведски наративи. Общата картина на това вавилонско стълпотворение, струва ни се, е задоволителна. Бургас, видян през очите на множество белетристи, вече е осветен с една нова светлина. Осмислен чрез литературното творчество, всеки град става някак си "вечен" топос на картата на историята.

От съставителите

Антон Страшимиров

(1872-1937)

Роден във Варна в семейството на зидар, преселник от Разлог. Учи в Разград, след това в Земеделското училище в Садово, което напуска. През 1890-1894 г. е начален учител из различни села във Варненско и Бургаско. Автор на романи, повести, разкази. Знакова книга е романът му "Хоро".

Избори

Над планини и поля се разстлала чудна нощ. Бялнал се Дунав из просторни низини и лъщи далеч зад дебелите стени на Пазвантоглувата крепост. А отвъд, на по-височък бряг, се виши новият румънски градец, потънал в зеленина.

Пълната луна е спряла сред високото небе и къпе със сребристи лъчи планините, полята и зелените брегове на великата река.

Конят ми пристъпва глухо — уморен ли е или и той се любува на нощта?

В душата ми се разгаря светлина; млад съм аз и крилата сила ме движи да разкрия ръце и да прегърна целия свят.

Само незнайна тъга се вие около мен и дебне душата ми: хубавото винаги крие и тъга... или може би това е тъй само за нас — синовете на тази печална страна?

Далеч в ливадите към Дунава, овчар, спрял сред стадо и при буйни псета, надува медна свирка. А по-далеч, откъм извивките на акчарските лесисти брегове, се издигат платната на бавна гемия и

пъплят със своите грамадни сенки над задрямалите води.

След малко откъм бреговете се разлива по полето — не песен, а плавен отглас на паляща някога хиляди гърди тъга: турчин рибар пее за млад юнак, който стара майка оплаква, че син ѝ на път е тръгнал — отива, а пътищата не секват, че той назад се извърща, а помощ не иде, че това се вика руска война — който тръгва, назад се не връща...

Глъхне лунната нощ, а из гърдите ми се къса въздух.

Свивам нозе и конят препуска. Полусенките на лунната светлина се закършват — ту се пресичат от моята сянка, ту поглъщат и сянката ми, и коня, и мен. Шосе сред безкрайна редица гъсти и високи върби. Глухо е и тъмно под тях. Блещукат само звездите горе и от време на време през високи клони надниква превалилата вече месечина.

А — подплаши се конят, изправи се на задни нозе — в тъмните сенки по шосето пъшка човек.

— Хей!

— Я... таквоз... ние тамо ним... м...

Пиян. Попълзя и се изправи. Първо от Тръняни.

— Как тъй, бай Първо?

— Нина село... м... нека печелят, да видим!

— Ти си пийнал бе?

— Па пийнах, избор, брате!

— Кой те е черпил, ха?

— Мене? Да прощаваш! Язе сам съм се черпил. Ням авече няма, йо! Оно да черпят, па да печелят, па да обират сиромашта — йо! Ние тамо ним...

— Е, спечелихме ли?

— Ние? Знайно! То, брате, не е хилядо, не е две хилядо — пет хилядо! Пет хилядо и сто! Пет хилядо и двесте! Брр... тамо ним!

— Е, защо си се опил?

— Язе? Опих се, що? Правицата нави! Че е до-до-до кокал, брате! Хе, бре... м... стамболисти!

Спечелил избора. Опил се. И псува сред нощта. Какво става в душата на тия бедни люде?

— Той не ме и позна. Надали е запомнил и името ми. А с каква тържественост каза: “Правецата нави.”

Правицата? Но коя е тя, тази правица? Къде е тя? Дай ми я, бедни Първо, посочи ми я и аз ще намера може би сила в себе си да сложа глава за нея.

Помръкна пред очите ми лунната нощ. Само ледената усмивка, която неканено все по-често ми криви устните в минути на съмнение и безсилие, тази само усмивка остана на образа ми и в душата ми.

Конят зачести. Повя хладен ветрец, та заглуши и последния звук по зелената мочурлива равнина. Само далеч из блатата не заглъхва дружният квак на жабите. Техният непрекъснат вик сякаш не е шум — той се слива с тайнствения шепот на Дунава, подхваща се из блатата на островите и става неотлъчима част на дунавската лятна нощ.

И неусетно се носи до зори тук тоя квак като непрестанно ехо.

Вървя след него и не го чувам. А пътят лъкати: и последното село остава зад мен. Напред е градът — кален, вонящ, потънал в неистовства: побои, кражби и лишения.

Слухът ми долавя нещо диво сред мъртвата нощна тишина — псувни. След малко отчетливо слушам:

— Д-е-е, сине! Хайде!... Ейс!... Ч-а-а!... Хъ... Е... Ч-а-а-м...

Пиян е — мисля, — закъснял с колата си в града, опил се е, може би пак поради изборите, та се връща сега тежък и обсипва добитъчетата си със същите ония набрани в кръчмите сръбски псувни, с които в село ще обсипе и челядта си.

Смушках коня, но след малко забелязах — псувните почнаха да се отбиват надясно. Вслушах се пак и чувах вече ясно надясно от пътя:

— Ейс!... Ч-а-а! Огън ви помел! Черкезин да е повлякъл все, па и язе да не съм пръквал — м...

Туй не бяха пиянски думи! Тия ругатни сред дивната нощ се редяха като наковалня на чук. И сила имаше в тях, сила на развъртял се косач. Засегна ме нещо — не горчивина, а грозота някаква. Отбих коня, проврях се през върбите и се озовах сред тясна и дълга ивица угар. Високото шосе и върбите хвърляха дълга сянка, но през тях месечината бе осветила напечената от деня и попукана черна земя.

И сред тая угар ореше човек.

Две волчета се опнали и едвам влачат изкривеното орало...

Опнали се човек и волчета и орат посред нощ на месечина!

Двайсет години аз ходя по градове и села, по гори и поля, по колиби и земленици из тая земя на труд и пестовност, но не съм виждал, нито пък съм чувал нощта да се превръща в ден и за тежката работа на оран.

Наближих.

— Помози бог, байо, помози бог!

— Дал бог добро, господине! — стри си потта от челото селякът и пак се обърна към своите волчета: — Хайде, сине!

— Що би тъй посред нощ на работа, ха?

— Бързам, дорде не е залязла месечината — се още се види!

— Аргат ли си, байо, или своя си земя работиш?

— Е па, аргат съм, ваша милост, ама тука на, своя си земя работя. От сън пооткраднеш, па и господаро не се сърди...

— Кой ти е господар?

— Хаджи Лападат, от градо... Молих го да ме пусне за ден-два, а он ме сам подсети: нощите, каже, са ясни ка' ден, впрегни си добиците, па работи...

— А твои ли са тия добичета, байо?

Сиромакът се изправи, изцеди пак потта от челото си и каза:

— Е, дума се, още са мои: не ми ги е зел господаро! Работя си му и с них, и с жената. Гоня да му се издължа. Задлъжнях му, много му задлъжнях, а не ме остави човеко на път с голи ръки... Ха, сине, ейс!...

И волчетата се опнаха пак.

— Ей, байо, ами днеска има избор, ходи ли, ха?

Сиромакът нито се обърна, а смънка само под нос:

— Ходих, хе... Ч-а-а!

— Ходи, ходи, там е спасението!

Впрегнатите добичета гърчеха ярема — посягаха отчаяно на попадналото се трънче или тревица. Селянинът дигна остена си, но изведнъж се извърна към мен и под гаснещите бледи лъчи на месечината аз видях странна усмивка на лицето му — той ми каза:

— Е па, че се спасява кой може, господине: оно наша работа ли е? Язе не бих и ходил, току господаро ме откара... хем ме и нахока... да съм бил от тяхната партия, ми дума — хи, хи, хи! И че бидеш, хе!

Па свря се пак остенът между волчетата:

— Де, сине! Хайде! Ейс!... Чаа...

Месечината се закри далеч зад рътовете на подновените лозя. Затихна пак всичко. Не пресипваше шумният квак на жабите из блатата и островите. Само малко в мрака аз вече различавах страшните дула на пушката из редутите. Наоколо ми се мяркаха сенки — дали не на избитите по тия поля сърби? На влизане в града ме оглушиха викове на много гърла: изборите бяхме спечелили, избирателите ни ликуваха и нощта се продираше от възторжени “Ураа! Да живее народът!...”

**Библио.бг - платформа за електронни книги и
списания**

Чети каквото обичаш!

www.biblio.bg

